

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

**Δ/νση Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης
Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης**

Τμήμα Γ' spudonpe@minedu.gov.gr

Σ. Λαπατά, Μ. Κολούντζου

Τηλ: 210 344 3318, 2247

Fax: 210 344 3354

**Δ/νση Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης**

Τμήμα Γ' t05sde9@minedu.gov.gr

Α. Βάρλα, Χ. Αρβανίτη

Τηλ.: 210 344 3272, 2242

Fax: 210344 3090

Τμήμα Δ' t05sde1@minedu.gov.gr

Μ. Παπαγεωργίου

Τηλ.: 210 344 3791

Δ/νση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Τμήμα Β' depek_merimna@minedu.gov.gr

Ο. Μαραγκού, Κ. Πισλή

Τηλ: 210 344 2212, 3359

Δ/νση Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

Τμήμα Α' t08dea1@minedu.gov.gr

Ε. Παναγιωτοπούλου, Θ. Αθανασοπούλου

Τηλ.: 210 344 2190, 3797

Αυτοτελές Τμήμα Επαγγελματικού Προσανατολισμού

sep@minedu.gov.gr

Μ. Καραμαλάκου- Λάππα

Τηλέφωνο: 210 344 2222, 210 344 2224

Ταχ. Δ/νση: Α. Παπανδρέου 37

Τ.Κ. – Πόλη: 151 80 Μαρούσι

Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr

Αποστολή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

Να διατηρηθεί μέχρι.....

Βαθμός Ασφαλείας

Βαθ. Προτερ. ΕΞ. ΕΠΕΙΓΟΝ

Μαρούσι, 2-11-2017

Αρ. Πρωτ. 188142/ ΓΔ4

ΠΡΟΣ:

1. Περιφερειακές Διευθύνσεις Π/θμιας & Δ/θμιας Εκπ/σης της χώρας (έδρες τους)
2. Προϊστάμενους Παιδαγωγικής & Επιστημονικής Καθοδήγησης Π.Ε. & Δ.Ε. (μέσω Περ/κών Δ/νσεων Εκπ/σης)
3. Σχολικούς Συμβούλους Π/θμιας, Δ/θμιας Εκπ/σης & ΕΑΕ (μέσω Περ/κών Δ/νσεων Εκπ/σης)
4. Διευθύνσεις Π/θμιας & Δ/θμιας Εκπαίδευσης της χώρας (έδρες τους)
5. Υπεύθυνους:
  - Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ)
  - Αγωγής Υγείας (ΑΥ)
  - Πολιτιστικών Θεμάτων (ΠΘ)
  - Σχολικών Δραστηριοτήτων (ΣΔ) (μέσω των Δ/νσεων Π.Ε. & Δ.Ε.)
6. ΚΕΣΥΠ της χώρας (δια μέσου των οικείων Δ/νσεων Εκπ/σης)
7. ΚΠΕ της χώρας
8. Σχολικές Μονάδες Γενικής & Επαγγελματικής Εκπ/σης και Ειδικής Αγωγής όλης της χώρας (μέσω των Δ/νσεων Π.Ε. & Δ.Ε.)
9. Σιβιτανίδειος Δημόσια Σχολή Τεχνών και Επαγγελματών info@sivitanidios.edu.gr

**ΘΕΜΑ: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
(Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Πολιτιστικών Θεμάτων, Αγωγής Σταδιοδρομίας)
ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018**

Για τη σχολική χρονιά 2017-18 και για τον καλύτερο σχεδιασμό και υλοποίηση των Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων (Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Πολιτιστικών Θεμάτων, Αγωγής Σταδιοδρομίας) στα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ισχύουν τα ακόλουθα:

1. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

1.1. Σχεδιασμός

Η διαδικασία ανάπτυξης των προγραμμάτων έχει ως εξής:

Με την έναρξη του σχολικού έτους 2017-18 οι Υπεύθυνοι/ες Αγωγής Υγείας (ΑΥ), Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ), Πολιτιστικών Θεμάτων (ΠΘ), Σχολικών Δραστηριοτήτων και οι Υπεύθυνοι/ες ΣΕΠ των ΚΕΣΥΠ, ενημερώνουν τους/τις Διευθυντές/ντριες και τους Συλλόγους Διδασκόντων των σχολικών μονάδων για τις δυνατότητες ανάπτυξης Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων, καθώς και για τη μεθοδολογία εφαρμογής τους. Η ενημέρωση γίνεται με επίσκεψη στα σχολεία ή/και με τη διοργάνωση

ενημερωτικών συναντήσεων με ομάδες εκπαιδευτικών. Προτείνεται, όταν αυτό είναι εφικτό, το πλαίσιο ενημερωτικών δράσεων να οργανώνεται από κοινού από όλους τους/τις Υπευθύνους/ες.

Στη συνέχεια, κάθε Διευθυντής/ντρια σχολικής μονάδας συγκαλεί ειδική συνεδρίαση με θέμα τα προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων. Οι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να αναλάβουν την υλοποίηση προγράμματος συγκροτούν μαθητική ομάδα.

Για τα σχολεία της Δ/θμιας εκπαίδευσης απαιτείται η σύμφωνη γνώμη των γονέων/κηδεμόνων, για τη συμμετοχή των μαθητών/τριών στο πρόγραμμα.

Η μαθητική ομάδα μπορεί να αποτελείται ή να συγκροτείται:

-Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση:

- Από το σύνολο των μαθητών/τριών ενός σχολικού τμήματος
- Με διατμηματική συνεργασία (π.χ. Γ₁'-Γ₂')
- Με συνεργασία περισσότερων τάξεων
- Με συνεργασία διασχολικών ομάδων, προωθώντας έτσι περαιτέρω την έννοια της δικτύωσης

-Στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση:

A) Γενική :

- Από το σύνολο των μαθητών/τριών ή ομάδα μαθητών/τριών ενός σχολικού τμήματος
- από ομάδα μαθητών/τριών διαφορετικών τμημάτων ή τάξεων (μέχρι 35 μαθητές/τριες)
- από μαθητές/τριες του σχολείου σε συνεργασία με μαθητές/τριες άλλου σχολείου (μέχρι 35 μαθητές/τριες).

B) Επαγγελματική:

- από ομάδα μαθητών/τριών διαφορετικών τμημάτων ή τάξεων, τομέων ή και ειδικοτήτων (μέχρι 35 μαθητές/τριες)

-Σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής:

- Από το σύνολο των μαθητών/τριών ή ομάδα μαθητών/τριών ενός σχολικού τμήματος
- Με συνεργασία τμημάτων ή τάξεων ή βαθμίδων ή από ομάδες μαθητών/τριών διαφορετικών τμημάτων
- Με διασχολική συνεργασία ομάδων μαθητών/τριών ή τμημάτων ή τάξεων ή βαθμίδων αντιστοίχως με σχολεία γενικής εκπαίδευσης με σκοπό την προώθηση της ένταξης και των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση

Μετά τη συγκρότηση της μαθητικής ομάδας:

α) ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει σε συνεργασία με τους μαθητές/τριες το θέμα του προγράμματος.

Σχετικά με την επιλογή του θέματος επισημαίνεται ότι καλό είναι το θέμα να πληροί τις περισσότερες από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- Να ενδιαφέρει τους μαθητές/τριες. Η παράμετρος αυτή είναι σημαντική προκειμένου να εξασφαλιστεί το ενεργό ενδιαφέρον και η συνοχή της παιδαγωγικής ομάδας μέχρι την ολοκλήρωση του προγράμματος.
- Να προέρχεται από το άμεσο περιβάλλον των μαθητών/τριών προκειμένου να δίνεται η δυνατότητα άντλησης πρωτογενών στοιχείων κατά την επεξεργασία του.
- Να είναι επίκαιρο.
- Να έχει πολλές πτυχές, οι οποίες θα αναλύονται και θα συνεξετάζονται σε κάθε φάση του προγράμματος.
- Να μπορεί να εκπονηθεί μέσα στα συγκεκριμένα χρονικά περιθώρια που ορίζονται από την παιδαγωγική ομάδα.
- Να δίνει όσο το δυνατό περισσότερες δυνατότητες διαθεματικής προσέγγισης.

β) Μετά την επιλογή του θέματος, ακολουθεί ο σχεδιασμός του προγράμματος που περιλαμβάνει τον τίτλο, τις θεματικές ενότητες, τους στόχους, τη μεθοδολογία, το χρονοδιάγραμμα ανάπτυξης, τις ενδεχόμενες συνεργασίες, τα πεδία σύνδεσης με τα αναλυτικά προγράμματα, το ημερολόγιο προγραμματισμού δραστηριοτήτων, τα ονοματεπώνυμα των εκπαιδευτικών και τα ονοματεπώνυμα των μαθητών/τριών που θα συμμετέχουν.

Στη συνέχεια, συμπληρώνεται με τα στοιχεία αυτά «Σχέδιο υποβολής προγράμματος Σχολικών Δραστηριοτήτων», υπόδειγμα του οποίου επισυνάπτεται (παράρτημα 1).

Σε ό,τι αφορά την επεξεργασία των θεμάτων, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι βασικές αρχές που εφαρμόζονται στα προγράμματα των Σχολικών Δραστηριοτήτων με στόχο τη διαμόρφωση ενεργών και κριτικά σκεπτόμενων πολιτών:

- Η **μαθητοκεντρική** διαδικασία (ενθάρρυνση της πρωτοβουλίας των μαθητών/τριών, χρήση συμμετοχικών και ενεργών διδακτικών τεχνικών, δημοκρατικός διάλογος).
- Η **συνεργατική** μάθηση μέσα από την ανάπτυξη κλίματος ενεργούς συμμετοχής και αλληλοϋποστήριξης των μελών των ομάδων εργασίας, αλλά και των ομάδων μεταξύ τους.
- Η **βιωματική και ανακαλυπτική μάθηση** μέσα από την χρήση πρωτογενών πηγών (διεξαγωγή έρευνας, μελέτη πεδίου κ.λ.π.).
- Η **διεπιστημονική** προσέγγιση των θεμάτων και η **διαθεματικότητα**.
- Η **δημιουργική και ελεύθερη έκφραση**.

Επισημαίνεται ότι σε όλα τα προγράμματα θα πρέπει να επιδιώκεται η εμπλοκή όλης της σχολικής, αλλά και της ευρύτερης κοινότητας στο πρόγραμμα Σχολικών Δραστηριοτήτων τόσο κατά την εκπόνησή του όσο και κατά την παρουσίασή του όταν ολοκληρωθεί.

1.2. Έγκριση

Τα συμπληρωμένα σχέδια εγκρίνονται από τον Σύλλογο Διδασκόντων της σχολικής μονάδας ή τους Συλλόγους Διδασκόντων των σχολικών μονάδων, σε περίπτωση συνεργασίας σχολείων, και στη συνέχεια υποβάλλονται **στους/στις Υπευθύνους/ες των οικείων Διευθύνσεων Εκπαίδευσης**, προκειμένου οι τελευταίοι να δώσουν τεκμηριωμένη εισήγηση έγκρισής τους στην Επιτροπή Σχολικών Δραστηριοτήτων.

Η σύνθεση της Επιτροπής Σχολικών Δραστηριοτήτων γίνεται σύμφωνα με τις ΥΑ: 1) Γ2/4867 (Β'629/1992), 2) Γ1/377/865 (Β'577/1992) και 3) Γ7/107631 (Β'1477/2003). Σε κάθε Επιτροπή συμμετέχουν οι Υπεύθυνοι/νες Σχολικών Δραστηριοτήτων και συγκεκριμένα στις Διευθύνσεις Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης Α' Αθήνας, Β' Αθήνας, Γ' Αθήνας, Δ' Αθήνας, Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής, Πειραιά, Ανατολικής Θεσσαλονίκης, Δυτικής Θεσσαλονίκης και Αχαΐας οι Υπεύθυνοι/νες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ), Αγωγής Υγείας (ΑΥ) Πολιτιστικών Θεμάτων (ΠΘ) ενώ σε όλες τις άλλες Διευθύνσεις Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης οι Υπεύθυνοι/ες Σχολικών Δραστηριοτήτων (ΣΔ). Ειδικότερα, στις Διευθύνσεις Δ/θμιας Εκπαίδευσης της χώρας συμμετέχει και ένας/μία Υπεύθυνος/η ΣΕΠ των ΚΕΣΥΠ.

Για την τελική έγκριση των προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων αρμόδιος είναι ο/η Διευθυντής/ντρια της οικείας Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, αφού λάβει υπόψη του/της τη γνώμη της Επιτροπής και τους στόχους των προγραμμάτων.

Στις σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης μπορούν να εφαρμοστούν προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων (ΠΕ, ΑΥ, ΠΘ) στο πλαίσιο της ευέλικτης ζώνης ή με διαθεματική προσέγγιση. Οι εκπαιδευτικοί που υλοποιούν προγράμματα σύμφωνα με το παραπάνω πλαίσιο, μπορούν προαιρετικά να τα υποβάλουν για έγκριση ως προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων στον/ην αντίστοιχο/η Υπεύθυνο/η της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης με σκοπό να υποστηρίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησής τους, να ενημερώνονται για επιπρόσθετο υλικό, φορείς συνεργασίας, σεμινάρια - ημερίδες και θεματικές επιμορφωτικές εκδηλώσεις.

Στις σχολικές μονάδες της Επαγγελματικής εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτικοί που υλοποιούν προγράμματα στο πλαίσιο της Ζώνης Δημιουργικών Δραστηριοτήτων μπορούν προαιρετικά να τα υποβάλουν για έγκριση ως προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων στον/ην αντίστοιχο/η Υπεύθυνο/η της Διεύθυνσης Δ/βάθμιας Εκπαίδευσης με σκοπό να υποστηρίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησής τους, να ενημερώνονται για επιπρόσθετο υλικό, φορείς συνεργασίας, σεμινάρια - ημερίδες και θεματικές επιμορφωτικές εκδηλώσεις.

Διευκρινίζεται ότι οι όμιλοι των Πρότυπων και Πειραματικών Σχολείων δεν υποβάλλονται για έγκριση ως προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων.

1.3. Δαπάνες υλοποίησης

Για το τρέχον σχολικό έτος δεν προβλέπεται από τον κρατικό προϋπολογισμό κάλυψη δαπανών για αναλώσιμα και υπερωρίες εκπαιδευτικών.

1.4. Διάρκεια και ωράριο υλοποίησης προγραμμάτων – συμμετοχή των Εκπαιδευτικών

α) Διάρκεια:

Για την **Πρωτοβάθμια** Εκπ/ση, η διάρκεια των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας και Πολιτιστικών Θεμάτων, μπορεί να είναι διάρκειας από 2 έως 5 μήνες.

Για τη **Δευτεροβάθμια** Εκπ/ση η διάρκεια ενός προγράμματος Αγωγής Σταδιοδρομίας, Αγωγής Υγείας, Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Πολιτιστικών Θεμάτων ορίζεται ότι είναι τουλάχιστον 5 μήνες.

Για την Ειδική αγωγή ισχύουν τα ανωτέρω, για κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης.

β) Ωράριο υλοποίησης:

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση:

Τα προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων στην **Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση**, υλοποιούνται εντός ωρολογίου προγράμματος, σύμφωνα με το Π.Δ. 79/2017 (Α' 109) ως ακολούθως:

Τάξεις Α' - Δ' :

Στις τάξεις Α' - Δ' κατά κύριο λόγο στην Ευέλικτη Ζώνη, καθώς στις τάξεις αυτές προβλέπεται σύμφωνα με το Ωρολόγιο Πρόγραμμα διακριτός χρόνος για την Ευέλικτη Ζώνη, και στο πλαίσιο της διδασκαλίας των γνωστικών αντικειμένων, σε συμφωνία με τους στόχους του Προγράμματος Σπουδών, προεκτείνοντας το περιεχόμενο συγκεκριμένων θεματικών ενοτήτων ή συνδυάζοντας περισσότερα από ένα γνωστικά αντικείμενα, προκειμένου να διερευνηθούν όλες οι πτυχές που πραγματεύεται το πρόγραμμα Σχολικών Δραστηριοτήτων.

Τάξεις Ε' -ΣΤ' :

Στις τάξεις Ε' -ΣΤ' τα προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων θα αναπτύσσονται στο πλαίσιο της διδασκαλίας των γνωστικών αντικειμένων, σε συμφωνία με τους στόχους του Προγράμματος Σπουδών, προεκτείνοντας το περιεχόμενο συγκεκριμένων θεματικών ενοτήτων ή συνδυάζοντας περισσότερα από ένα γνωστικά αντικείμενα, προκειμένου να διερευνηθούν όλες οι πτυχές που πραγματεύεται το Πρόγραμμα σχολικών δραστηριοτήτων.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

-Γενική:

Τα προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων στα **Γυμνάσια** και **Γενικά Λύκεια**, υλοποιούνται εκτός ωρολογίου προγράμματος.

- Επαγγελματική:

Τα προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων στα **Επαγγελματικά Λύκεια**, υλοποιούνται εκτός ωρολογίου προγράμματος. Εξαιρούνται οι μαθητές/τριες των ΕΠΑΛ που λαμβάνουν μέρος σε σχολικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της Ζώνης Δημιουργικών Δραστηριοτήτων στην Α' ΕΠΑΛ.

-Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης:

Τα προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων στις **Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης** Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης δύναται να υλοποιούνται, όπως και στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, εντός του ωρολογίου προγράμματος με δυνατότητα διαθεματικής προσέγγισης σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

γ) Συμμετοχή και ωράριο εκπαιδευτικών:

- Κάθε εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης μπορεί να υλοποιεί έως τρία (3) προγράμματα εκ των οποίων το ένα ως Συντονιστής/στρια. Ο/Η Συντονιστής/στρια του κάθε προγράμματος ορίζεται από τον Σύλλογο Διδασκόντων. Κάθε πρόγραμμα μπορεί να υποστηρίζεται από ομάδα **έως τριών (3) εκπαιδευτικών**, συμπεριλαμβανομένου του/της Συντονιστή/στριας του προγράμματος.

Στις σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, για κάθε πρόγραμμα ορίζεται εβδομαδιαίως ένα **δίωρο**, το οποίο αναγράφεται στο πρακτικό του Συλλόγου Διδασκόντων του σχολείου που εγκρίνει το πρόγραμμα. Το πρακτικό αυτό συνοδεύει το «Σχέδιο υποβολής προγράμματος» (βλέπε Παράρτημα 1).

Στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κάθε μαθητής/τρια μπορεί να συμμετέχει μέχρι και σε δύο (2) προγράμματα.

- Για τις **σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής** ισχύουν τα ανωτέρω, αντιστοίχως για κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης. Κάθε πρόγραμμα μπορεί να υποστηρίζεται από 3μελή ομάδα εκπαιδευτικών και μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού ή/και του Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού, ανά Τμήμα ή ομάδα μαθητών/τριών, με σκοπό την ανάπτυξη της διεπιστημονικής συνεργασίας και προσέγγισης.

Επισημαίνεται ότι για όλα τα προγράμματα της παρούσας εγκυκλίου δεν προβλέπεται συμπλήρωση διδακτικού ωραρίου.

1.5. Ολοκλήρωση προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων – Βεβαιώσεις Υλοποίησης Προγράμματος

Αμέσως μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων κάθε σχολικής μονάδας, η παιδαγωγική ομάδα κάθε προγράμματος παρουσιάζει σε ειδική συνεδρίαση του Συλλόγου Διδασκόντων τον απολογισμό της, ώστε να διαχέονται οι καλές πρακτικές εντός της σχολικής μονάδας. Επίσης, ο/η Συντονιστής/στρια κάθε προγράμματος καταθέτει μια έκθεση απολογισμού στον/στην αντίστοιχο/η Υπεύθυνο/η και ο/η Διευθυντής/ντρια του Σχολείου ενημερώνει εγγράφως τον/τους Υπεύθυνο/ους Σχολικών Δραστηριοτήτων και τους/τις Υπευθύνους/ες ΣΕΠ των ΚΕΣΥΠ για την ολοκλήρωση ή μη των προγραμμάτων του σχολείου, σύμφωνα με το Σχέδιο Υποβολής Προγράμματος που είχε υποβληθεί στην αρχή του σχολικού έτους.

Στη συνέχεια λαμβάνοντας υπόψη την παραπάνω ενημέρωση χορηγείται Βεβαίωση Υλοποίησης Προγράμματος με τις υπογραφές του/της Διευθυντή/ντριας Εκπ/σης και του/της Υπευθύνου/ης ΑΥ/ΠΕ/ΠΘ/Σχολικών Δραστηριοτήτων/ΣΕΠ-ΚΕΣΥΠ.

Στο τέλος της σχολικής χρονιάς για όλες τις Σχολικές Δραστηριότητες ορίζεται ημέρα ή διήμερο παρουσίασης-προβολής των προγραμμάτων (γιορτές μαθητικής δημιουργίας) σε τοπικό επίπεδο.

1.6. Συνεργασίες με άλλους φορείς

Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων και Αγωγής Σταδιοδρομίας, μπορούν να υλοποιηθούν σύμφωνα με τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις και διαδικασίες, στο πλαίσιο οποιουδήποτε προγράμματος εγκεκριμένης συνεργασίας του ΥΠ.Π.Ε.Θ. με άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς, δημόσιους οργανισμούς, φορείς τοπικής ή περιφερειακής αυτοδιοίκησης, ΑΕΙ, ΚΠΕ κ.ά. καθώς, επίσης, και στο πλαίσιο υλοποίησης καινοτόμων προγραμμάτων ή προγραμμάτων διεθνών συνεργασιών. Για οποιαδήποτε συνεργασία με φορείς ή φυσικά πρόσωπα **μέσα** στον χώρο των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, θα πρέπει να υπάρχει:

- έγκριση του φορέα από τις αρμόδιες Δ/νσεις του ΥΠ.Π.Ε.Θ. (οι εγκρίσεις ισχύουν για ένα σχολικό έτος),
- η σύμφωνη γνώμη του Συλλόγου Διδασκόντων της σχολικής μονάδας.

1.7. Προθεσμία υποβολής Προγραμμάτων

Τα σχέδια προγραμμάτων πρέπει να υποβληθούν **μέχρι τις 27 Νοεμβρίου 2017**, στον/στην αντίστοιχο/η Υπεύθυνο/η της οικείας Διεύθυνσης Εκπαίδευσης.

Οι Διευθύνσεις Εκπαίδευσης **πρέπει να έχουν ολοκληρώσει τις διαδικασίες έγκρισης των υποβληθέντων σχεδίων προγραμμάτων μέχρι τις 08 Δεκεμβρίου 2017.**

Σχετικά με τη θεματολογία των προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων:

Η UNESCO έχει θέσει 17 στόχους για την Αειφόρο Ανάπτυξη μέχρι το 2030 (Ατζέντα 2030).

Οι στόχοι αυτοί αναφέρονται σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας και μπορούν να εξετασθούν ανά τομέα ή διατομεακά.

1. **Μηδενική φτώχεια:** Δίνουμε τέλος σε όλες τις μορφές φτώχειας παντού
2. **Μηδενική πείνα:** Δίνουμε τέλος στην πείνα, πετυχαίνουμε την επισιτιστική ασφάλεια, βελτιώνουμε τη διατροφή και τη βιώσιμη γεωργία
3. **Καλή υγεία και ευημερία:** Διασφαλίζουμε μία ζωή με υγεία και προάγουμε την ευημερία για όλους, σε όλες τις ηλικίες
4. **Ποιοτική εκπαίδευση:** Διασφαλίζουμε την ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση προάγοντας τις ευκαιρίες για δια βίου μάθηση
5. **Ισότητα των φύλων:** Επιτυγχάνουμε την ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση όλων των γυναικών και των κοριτσιών
6. **Καθαρό νερό και αποχέτευση:** Διασφαλίζουμε τη διαθεσιμότητα και τη βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους
7. **Φθηνή και καθαρή ενέργεια για όλους:** Διασφαλίζουμε την πρόσβαση σε οικονομική, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους
8. **Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη:** Προάγουμε τη διαρκή, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και την πλήρη απασχόληση και αξιοπρεπή εργασία για όλους
9. **Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές:** Οικοδομούμε ανθεκτικές υποδομές, προάγουμε την ανοιχτή και βιώσιμη βιομηχανοποίηση και ενθαρρύνουμε την καινοτομία.
10. **Λιγότερες ανισότητες:** Μειώνουμε την ανισότητα εντός και μεταξύ των χωρών
11. **Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες:** Δημιουργούμε ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς
12. **Υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή:** Διασφαλίζουμε τη βιώσιμη κατανάλωση και μεθόδους παραγωγής
13. **Δράση για το κλίμα:** Αναλαμβάνουμε άμεση δράση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της
14. **Ζωή στο νερό:** Προστατεύουμε και χρησιμοποιούμε με βιώσιμο τρόπο τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τους θαλάσσιους πόρους για βιώσιμη ανάπτυξη
15. **Ζωή στη στεριά:** Προωθούμε τη βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών, καταπολεμούμε την ερημοποίηση, αναστρέφουμε την υποβάθμιση του εδάφους και της βιοποικιλότητας
16. **Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί:** Προάγουμε τις ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, παρέχουμε πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλους και οικοδομούμε αποτελεσματικούς θεσμούς σε όλα τα επίπεδα
17. **Συνεργασία για τους στόχους:** Ενισχύουμε τα μέσα εφαρμογής και ανανεώνουμε την Παγκόσμια Συνεργασία για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

2. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Οι Υπεύθυνοι/ες Αγωγής Υγείας, Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Πολιτιστικών Θεμάτων, Σχολικών Δραστηριοτήτων και οι Υπεύθυνοι/ες ΣΕΠ των ΚΕΣΥΠ παρακολουθούν, υποστηρίζουν τα αντίστοιχα προγράμματα των σχολικών μονάδων της οικείας Διεύθυνσης και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους:

- επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες, ενημερώνουν τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις Διευθυντές/ντριες για τις δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο και ενθαρρύνουν τη συμμετοχή τους σε αυτά
- συμβάλλουν στον σχεδιασμό των προγραμμάτων και προτείνουν θεματολογία
- βοηθούν τους/τις εκπαιδευτικούς στον σχεδιασμό του προγράμματος, ενθαρρύνοντας καινοτόμες προσεγγίσεις
- παρακολουθούν την ομαλή και ενεργό παρουσία των συμμετεχόντων/ουσών κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς
- επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες και παρακολουθούν την πορεία των προγραμμάτων των σχολείων, σε συναντήσεις με τους/τις εκπαιδευτικούς και τις μαθητικές ομάδες, δύο τουλάχιστον φορές για κάθε σχολικό πρόγραμμα
- λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές: επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες και οργανώνουν συναντήσεις ομάδων εκπαιδευτικών, με σκοπό την ενημέρωση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα βιβλιογραφίας,

μεθοδολογίας, αλλά και για την μετάδοση/διάχυση των πληροφοριών και γνώσεων από τα κάθε είδους επιμορφωτικά σεμινάρια και συναντήσεις στα οποία συμμετέχουν οι ίδιοι/ες

- εμπυχώνουν και στηρίζουν τους/τις μαθητές/τριες στην διαδικασία ανακάλυψης της γνώσης μέσα από την έρευνα, την ανάλυση-σύνθεση των δεδομένων και τη βιωματική προσέγγιση
- οργανώνουν εκδήλωση με τη λήξη του σχολικού έτους, στην οποία παρουσιάζονται τα προγράμματα των σχολείων της Διεύθυνσης
- ενημερώνουν τους/τις εκπαιδευτικούς για επιστημονικές συναντήσεις, σεμινάρια, ημερίδες κ.ά. των τομέων ευθύνης τους, καθώς και για τις δυνατότητες συμμετοχής τους σε θεματικά σχολικά δίκτυα.

Συντονισμός επιμόρφωσης:

Οι Υπεύθυνοι/νες Αγωγής Υγείας (ΑΥ), Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ), Πολιτιστικών Θεμάτων (ΠΘ), Σχολικών Δραστηριοτήτων και οι Υπεύθυνοι/νες ΣΕΠ των ΚΕΣΥΠ, οργανώνουν επιμορφωτικές συναντήσεις, σεμινάρια, ημερίδες σχετικά με θέματα που αφορούν την παιδαγωγική μεθοδολογία εκπόνησης των προγραμμάτων, αλλά και ζητήματα που αφορούν το περιεχόμενο της κάθε σχολικής δραστηριότητας.

Οι παραπάνω επιμορφωτικές δράσεις εγκρίνονται ως εξής:

Για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση:

Από τους **οικείους Διευθυντές/ντριες** Εκπαίδευσης

Για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση:

- Επιμορφωτικές δράσεις που διοργανώνονται και υλοποιούνται αποκλειστικά από τους/τις Υπεύθυνους/ες χωρίς συμμετοχή άλλου φορέα **από τον οικείο Διευθυντή/ντρια Εκπαίδευσης.**

- Επιμορφωτικές δράσεις που διοργανώνονται ή/και υλοποιούνται σε συνεργασία με άλλους φορείς, **από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠ.Π.Ε.Θ.**

Επισημαίνεται ότι οι Υπεύθυνοι/ες και των δύο βαθμίδων οφείλουν, να επιμορφώνουν κατά προτεραιότητα εκπαιδευτικούς, που δεν έχουν προηγούμενη εμπειρία στην υλοποίηση προγραμμάτων.

Οι Υπεύθυνοι/νες Σχολικών Δραστηριοτήτων προκειμένου να υποστηρίξουν ισότιμα και τις τρεις σχολικές δραστηριότητες οφείλουν να διοργανώνουν αντίστοιχες επιμορφωτικές δράσεις κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους. Για όλα τα προαναφερόμενα μπορούν να συνεργάζονται με τμήματα Πανεπιστημίων, Σχολικούς Συμβούλους, ΚΠΕ, ΟΤΑ, Μουσεία, Βιβλιοθήκες, Αρχεία, μη κυβερνητικούς φορείς, ειδικούς επιστήμονες, επαγγελματίες κ.α. ανάλογα με τις θεματικές των προγραμμάτων και σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 1.6 της παρούσας εγκυκλίου.

Οι Υπεύθυνοι/νες ΑΥ, ΠΕ, ΠΘ, Σχολικών Δραστηριοτήτων και οι Υπεύθυνοι/νες ΣΕΠ των ΚΕΣΥΠ, καθώς και ο/η Διευθυντής/ντρια της σχολικής μονάδας, οφείλουν να παροτρύνουν και να υποστηρίζουν την υλοποίηση των εγκεκριμένων προγραμμάτων.

2.1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Η Αγωγή Υγείας, όπως αυτή ορίζεται από τα σχετικά κείμενα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, στοχεύει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και κριτικής σκέψης των μαθητών/τριών με την υιοθέτηση υγιών στάσεων και συμπεριφορών αφενός για τη βελτίωση της ψυχικής και σωματικής υγείας και αφετέρου για την αναβάθμιση του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος.

2.1.1. Δράσεις Αγωγής Υγείας

Προγράμματα Α.Υ. καθώς και λειτουργία Θεματικών Δικτύων μπορούν να υλοποιηθούν σε συνεργασία με άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς, φορείς περιφερειακής ή τοπικής αυτοδιοίκησης, Α.Ε.Ι., ερευνητικά κέντρα κ.λπ., οι οποίοι μπορούν με τα δικά τους μέσα να στηρίξουν το έργο των εκπαιδευτικών και των σχολείων, εφόσον τα εν λόγω προγράμματα και δίκτυα είναι εγκεκριμένα από το ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Το ΥΠ.Π.Ε.Θ. στηρίζει την υλοποίηση προγραμμάτων Αγωγής Υγείας στο σχολείο δια των Υπευθύνων Σχολικών Δραστηριοτήτων/Υπευθύνων Αγωγής Υγείας στις Δ/νσεις Εκπαίδευσης.

2.1.2. Θεματολογία Αγωγής Υγείας

α. Μαθαίνω για τη ζωή:

-Υγεία

-Κοινωνική -Συναισθηματική ανάπτυξη
-Η υγεία στην Ιστορία στην Τέχνη, στη Λογοτεχνία

β. Αγωγή του Ενεργού Πολίτη:

-Ανθρώπινα Δικαιώματα

- Δημοκρατία

-Ποιότητα Ζωής

-Κυκλοφοριακή Αγωγή

- Αγωγή του καταναλωτή

(αναλυτικά στο Παράρτημα 2)

2.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός είναι μια διαδικασία, η οποία έχει ως σκοπό να βοηθήσει τους/τις μαθητές/τριες να συνειδητοποιήσουν τις κλίσεις και να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους, ώστε να μπορούν οι ίδιοι/ες να διαχειρίζονται τα θέματα της προσωπικής και επαγγελματικής τους ανάπτυξης. Εφαρμόζεται διδακτικά τόσο στην τάξη (στην Α΄ Λυκείου ΕΠΑΛ), όσο και στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας.

Τα **79 Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥ.Π.)**, παρέχουν υπηρεσίες Συμβουλευτικής έγκυρη πληροφόρηση-τεκμηρίωση σε μαθητές/τριες, νέους/ες έως 25 ετών, γονείς-κηδεμόνες και εκπαιδευτικούς στα θέματα σταδιοδρομίας (εκπαιδευτικής, επαγγελματικής) και κοινωνικής ανάπτυξης και συνεργάζονται με φορείς της σχολικής κοινότητας και κοινωνικούς εταίρους (οικονομικούς, εκπαιδευτικούς, πολιτιστικούς φορείς κ.α.). Επίσης, τα ΚΕΣΥΠ υποστηρίζουν την εφαρμογή του ΣΕΠ στα ΕΠΑΛ αρμοδιότητάς τους και συνεργάζονται με τους/τις Σχολικούς/ες Συμβούλους, που έχουν την παιδαγωγική καθοδήγηση, καθώς και τους/τις εκπαιδευτικούς, που υλοποιούν θέματα του διδακτικού αντικειμένου «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός – Ασφάλεια & Υγεία στο χώρο Εργασίας».

2.2.1. Δράσεις Αγωγής Σταδιοδρομίας (Α.Σ.)

- Προγράμματα Α.Σ.
- Θεματικά Δίκτυα Α.Σ.

Στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Α.Σ. και των Θεματικών Δικτύων κάθε παιδαγωγική ομάδα μπορεί να συνεργαστεί με φορείς περιφερειακής ή τοπικής αυτοδιοίκησης, ΚΕΣΥΠ άλλης περιοχής, Α.Ε.Ι., ερευνητικά κέντρα, με κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς, καθώς και με φορείς απασχόλησης, πρόνοιας κ.ά., να πραγματοποιεί επισκέψεις, ενημερωτικές συναντήσεις, διαδικτυακές επικοινωνίες, μικρές έρευνες πεδίου, συνεντεύξεις και ό,τι άλλο κριθεί απαραίτητο και ωφέλιμο για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος.

2.2.2. Η Υποστήριξη των Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας

Οι Σύμβουλοι ΣΕΠ που υπηρετούν στα ΚΕΣΥΠ της χώρας, ενημερώνουν και υποστηρίζουν τους/τις ενδιαφερόμενους/ες εκπαιδευτικούς και γενικότερα συνεργάζονται τόσο στο στάδιο του σχεδιασμού όσο και σε αυτό της υλοποίησης προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας. Στη φάση του σχεδιασμού των προγραμμάτων, υπάρχει η δυνατότητα ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων εκπαιδευτικών από τα αρχεία παλαιότερων προγραμμάτων που τηρούνται στα ΚΕΣΥΠ, ώστε να αξιοποιείται δημιουργικά η εμπειρία υλοποίησης προγραμμάτων Α.Σ.

Οι εκπαιδευτικοί που σχεδιάζουν να υλοποιήσουν πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας υποβάλλουν στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όπου ανήκει το σχολείο στο οποίο υπηρετούν, το επισυναπτόμενο **Σχέδιο Υποβολής Προγράμματος** (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1), αφού προηγουμένως ενημερώσουν το ΚΕΣΥΠ της περιοχής τους.

Μετά την έγκριση των προγραμμάτων Α.Σ. ενημερώνονται από την επιτροπή και μέσω της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης τα αρμόδια ΚΕΣΥΠ, τα οποία και διατηρούν Αρχείο Υλοποίησης Εγκεκριμένων Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας για τα σχολεία αρμοδιότητάς τους.

Η παρουσίαση των υλοποιημένων προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας μπορεί να γίνει είτε αυτόνομα στο πλαίσιο των γενικότερων εκδηλώσεων του σχολείου, είτε να συμπεριληφθεί στις δραστηριότητες των «Ημερών Σταδιοδρομίας», σύμφωνα με την με αρ. πρωτ. Γ2/5088/1-10-01 Υ.Α. (Β΄1341) «Οργάνωση Εκδηλώσεων με θέμα “Ημέρες Σταδιοδρομίας” στις σχολικές μονάδες

Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» και στο διήμερο παρουσίασης-προβολής των προγραμμάτων του σχολείου.

2.2.3. Θεματολογία Αγωγής Σταδιοδρομίας

α. Προσωπική ανάπτυξη & καλλιέργεια δεξιοτήτων ζωής

β. Εργασιακές σχέσεις/ τομείς επαγγελματών

γ. Εκπαίδευση – κατάρτιση

δ. Σπουδές & εργασία στην Ευρώπη

ε. Επιχειρηματικότητα

στ. Επαγγέλματα & πολιτισμός

(αναλυτικά στο Παράρτημα 2)

2.3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ/Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη

«Η Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ) ενδυναμώνει τους/τις μαθητές/τριες να λάβουν συνειδητές αποφάσεις και υπεύθυνη δράση για την περιβαλλοντική ακεραιότητα, την οικονομική βιωσιμότητα και μια δίκαιη κοινωνία για τις παρούσες και τις μέλλουσες γενιές σεβόμενοι/ες την πολιτισμική ποικιλότητα. Είναι μια διαρκής εκπαίδευση και αναπόσπαστο συστατικό στοιχείο ποιότητας στην εκπαίδευση. Η ΕΑΑ είναι ολιστική και μετασχηματιστική εκπαίδευση η οποία αφορά το περιεχόμενο, την παιδαγωγική και το μαθησιακό περιβάλλον. Επιτυγχάνει το σκοπό της μέσα από το μετασχηματισμό της κοινωνίας.» (UNESCO 2014)

2.3.1. Δράσεις και Δραστηριότητες στο πλαίσιο των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη

Ενδεικτικά στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, είναι δυνατόν να αναπτυχθούν δράσεις, όπως:

- Εκπαιδευτικές επισκέψεις σε ΚΠΕ ή σε άλλους φορείς (π.χ. Φορείς Διαχείρισης κ.λ.π.) και για τις δύο βαθμίδες εκπαίδευσης, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις
- Συμμετοχή σε Θεματικά Δίκτυα ΠΕ (τοπικά, περιφερειακά, εθνικά, διεθνή)
- Παρεμβάσεις στο τοπικό περιβάλλον ως αποτέλεσμα του προγράμματος (αναμόρφωση και υιοθεσία χώρων κ.λ.π.)

Συμμετοχή σε προγράμματα Π.Ε καθώς και σε Θεματικά Δίκτυα άλλων κυβερνητικών ή μη κυβερνητικών φορέων, φορέων περιφερειακής ή τοπικής αυτοδιοίκησης, ΑΕΙ, ερευνητικών κέντρων κ.λ.π. οι οποίοι μπορούν με τα δικά τους μέσα να στηρίζουν το έργο των εκπαιδευτικών και των σχολείων, είναι δύνατη, εφόσον τα εν λόγω προγράμματα και δίκτυα είναι εγκεκριμένα από το ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Επισημαίνεται ότι δεν θεωρούνται αυτοτελή προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης οι τριήμερες περιβαλλοντικές εκδρομές (Δ/θμια Εκπ/ση), οι επισκέψεις στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, οι ημέρες τοπικών δράσεων, όπως καθαρισμός παραλιών, δενδροφυτεύσεις, συμμετοχή σε εκδηλώσεις φορέων κ.λπ. Όλες αυτές οι χρήσιμες δραστηριότητες μπορούν να εγκρίνονται, μόνο ως αυτοτελείς δράσεις ή μέρος της υλοποίησης ενός ολοκληρωμένου προγράμματος.

2.3.2. Η Υποστήριξη των Προγραμμάτων Π.Ε.

Το ΥΠ.Π.Ε.Θ. στηρίζει το έργο των εκπαιδευτικών στο σχολείο δια των Υπευθύνων Σχολικών Δραστηριοτήτων/Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στις Δ/νσεις Εκπαίδευσης και δια των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ).

Οι Υπεύθυνοι/ες παρακολουθούν και υποστηρίζουν τα αντίστοιχα προγράμματα των σχολικών μονάδων της Δ/νσής τους και ενημερώνουν τους/τις εκπαιδευτικούς για τις δυνατότητες συνεργασιών με τα Κ.Π.Ε. όπως αυτές θα καθορισθούν με σχετική εγκύκλιο από το ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.): Σήμερα λειτουργούν **53 Κ.Π.Ε και έχουν ιδρυθεί 4 νέα ΚΠΕ**, τα οποία παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα μιας (1) έως τριών (3) ημερών σε μαθητικές ομάδες, οργανώνουν επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς, παράγουν εκπαιδευτικό υλικό, αναπτύσσουν θεματικά δίκτυα σχολείων, τοπικές και διεθνείς συνεργασίες. Η συμμετοχή των περιβαλλοντικών ομάδων και των εκπαιδευτικών των σχολείων στα προγράμματά τους γίνεται σε

συνεργασία με τους/τις Υπευθύνους/ες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Σχολικών Δραστηριοτήτων των Δ/νσεων.

Τα Κ.Π.Ε. έχουν ιδρύσει και λειτουργούν Θεματικά Δίκτυα στα οποία μπορούν να συμμετάσχουν σχολικές μονάδες που εκπονούν πρόγραμμα σχετικό με τη θεματολογία του Δικτύου.

2.3.3. Θεματολογία Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης:

-Αειφόρο Σχολείο - Αυλή σχολείου

-Αειφόρος κατοικία

-Ενεργειακό ζήτημα -Οικολογικό / Ενεργειακό αποτύπωμα στο σχολείο και στο σπίτι

-Τοπικό Περιβάλλον : το σπίτι, το σχολείο, η κοινότητα

-Ελεύθεροι χώροι: Αξιοποίηση – Διαμόρφωση - Προστασία

-Διατήρηση και προστασία αστικού και περιαστικού πρασίνου

-Βιοτεχνολογικές Εφαρμογές και Περιβάλλον

-Διαχείριση Φυσικών Πόρων

-Η έννοια της Διατήρησης του Φυσικού Περιβάλλοντος

-Η έννοια της Υποβάθμισης του Περιβάλλοντος

-Περιβαλλοντικοί Κίνδυνοι

-Χώρος, Οργάνωση και Χρήση

-Ανθρωπογενές Περιβάλλον – Παράμετροι & Υποβάθμιση

-Ποιότητα Ζωής

-Ανθρώπινα Δικαιώματα – Δημοκρατία

(αναλυτικά στο Παράρτημα 2)

2.4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Τα πολιτιστικά προγράμματα είναι μία δημιουργική διαδικασία που έχει στόχο την προώθηση του πολιτισμού και την καλλιέργεια της αισθητικής μέσα από την έρευνα, την μελέτη και τη δημιουργία.

Το ΥΠ.Π.Ε.Θ. στηρίζει την υλοποίηση προγραμμάτων πολιτιστικών θεμάτων στο σχολείο δια των Υπευθύνων Σχολικών Δραστηριοτήτων/Υπευθύνων Πολιτιστικών Θεμάτων στις Δ/νσεις Εκπαίδευσης.

2.4.1 Σχεδιασμός εκπαιδευτικού προγράμματος

α. Επιλογή θέματος και υποθεμάτων (ενδεικτική θεματολογία Παράρτημα 2)

β. Καθορισμός γενικού σκοπού και επιμέρους στόχων

γ. Δημιουργία ομάδων

Στάδια υλοποίησης

- Έρευνα για τη συλλογή του υλικού
- Μελέτη και ερμηνεία του υλικού, εξαγωγή συμπερασμάτων
- Παραγωγή και παρουσίαση έργου

2.4.2 Δράσεις Πολιτιστικών Θεμάτων

- Προγράμματα Πολιτιστικών Θεμάτων
- Τοπικά Θεματικά Δίκτυα Πολιτιστικών Θεμάτων

Στο πλαίσιο πολιτιστικού προγράμματος, μία παιδαγωγική ομάδα μπορεί να συνεργαστεί με φορείς περιφερειακής ή τοπικής αυτοδιοίκησης, Α.Ε.Ι., ερευνητικά κέντρα, κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς, μουσεία κ.ά., να πραγματοποιεί επισκέψεις, ενημερωτικές συναντήσεις, διαδικτυακές επικοινωνίες, μικρές έρευνες πεδίου, συνεντεύξεις και ό,τι άλλο κριθεί απαραίτητο και ωφέλιμο για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος.

Με ευθύνη του/της Υπεύθυνου/ης Πολιτιστικών Θεμάτων ή Σχολικών Δραστηριοτήτων και ύστερα από έγκριση των αρμόδιων Διευθύνσεων του ΥΠ.Π.Ε.Θ. είναι δυνατή η συγκρότηση τοπικών δικτύων πολιτιστικών προγραμμάτων.

2.4.3 Θεματολογία Πολιτιστικών Θεμάτων:

-Θεατρικό και Μουσικό / χορευτικό εργαστήριο

-Εικαστικό εργαστήριο

-Λογοτεχνικό εργαστήριο

-Προγράμματα προώθησης της ανάγνωσης

-Μαθητικός τύπος

-Παιδί και παιχνίδι
-Λέσχη φωτογραφίας
-Κινηματογραφική Λέσχη
-Ανθρώπινα Δικαιώματα- Δημοκρατία μέσα από τον πολιτισμό και τις τέχνες.
(αναλυτικά στο Παράρτημα 2)

3. ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ :

Οι μετακινήσεις μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση υλοποιούνται στο πλαίσιο εγκεκριμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε ΚΠΕ με έγκριση μετακίνησης από τον/την Διευθυντή/ντρια Εκπαίδευσης, σύμφωνα με το Π.Δ. 79/2017 (Α' 109) .

Σχετικά με τις μετακινήσεις των μαθητών/τριών της Δευτεροβάθμιας στο πλαίσιο των προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων ισχύει η Υ.Α. 33120/ΓΔ4/28-02-2017(ΦΕΚ τ. Β' 681/6-3-2017)

Κατά το τρέχον σχολικό έτος 2017-2018 τα προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων θα πραγματοποιηθούν σύμφωνα με την παρούσα εγκύκλιο.

Όσον αφορά τα Ευρωπαϊκά προγράμματα (Erasmus+, eTwinning, σχολεία Unesco κ.λ.π.) στο επόμενο χρονικό διάστημα θα ακολουθήσει νεώτερη εγκύκλιος σε συνδυασμό με την έκδοση Υπουργικής Απόφασης μετακίνησης εκπαιδευτικών στο πλαίσιο Ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Παρακαλούμε τις οικείες Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, να ενημερώσουν άμεσα τα σχολεία αρμοδιότητάς τους προκειμένου να λάβουν γνώση όλοι οι εκπαιδευτικοί ενυπόγραφα.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Υφυπουργού κ. Δ. Μπαξεβανάκη
3. Γραφείο Γεν. Γραμματέα
4. Γενική Δ/νση Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
5. Δ/νση Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Τμήματα Α' και Γ'
6. Δ/νση Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Τμήματα Γ' και Δ'
7. Δ/νση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Τμήμα Β'
8. Δ/νση Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Τμήμα Α'
9. Αυτοτελές Τμήμα Επαγγελματικού Προσανατολισμού
10. Αυτοτελής Διεύθυνση Ιδιωτικής Εκπαίδευσης

Παράρτημα 1.

ΣΧΕΔΙΟ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Ημερομηνία .....

Αριθ. Πρωτ. ....

Σχ. Έτος: .....

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ .....

Δ/ΝΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ .....

ΤΗΛ. ....

ΔΗΜΟΣ / ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ .....

FAX .....

Email .....

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ/ΝΤΡΙΑΣ: ..... **ΠΕ/ΤΕ:** .....

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΖΕΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:

Όνοματεπώνυμο:.....

Ειδικότητα:.....

Τηλ. Επικοινωνίας:.....

ηλ. Ταχυδρομείο:.....

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΕΤΗ (ΝΑΙ/ΟΧΙ):

ΣΧΕΤΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ (ΝΑΙ/ΟΧΙ):

ΑΛΛΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: (Όνοματεπώνυμο- Ειδικότητα)

1) .....

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΕΤΗ (ΝΑΙ/ΟΧΙ):

ΣΧΕΤΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ (ΝΑΙ/ΟΧΙ):

2).....

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΕΤΗ (ΝΑΙ/ΟΧΙ):

ΣΧΕΤΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ (ΝΑΙ/ΟΧΙ):

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: .....

(Κατά το σχεδιασμό, λαμβάνονται υπόψη οι βασικές αρχές που διέπουν την υλοποίησή τους)

ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ: .....

ΠΡΑΞΗ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ (κάθε σχ. μονάδα, καταθέτει ένα φωτοαντίγραφο της πράξης για όλα τα προγράμματα)

Αρ. Πράξης: _____

Ημερομηνία: _____

ΜΑΘΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:

ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ : ..... ΑΓΟΡΙΑ: ..... ΚΟΡΙΤΣΙΑ: .....

ΑΜΙΓΕΣ ΤΜΗΜΑ:		ΜΕΙΚΤΗ ΟΜΑΔΑ:		ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΕΠΑΛ/ΕΚ:	
---------------	--	---------------	--	---------------------	--

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΑΣ

ΗΜΕΡΑ:	ΩΡΑ:	ΤΟΠΟΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ

ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ; **ΝΑΙ / ΟΧΙ** (Αν όχι δημιουργήστε ένα φέτος)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ:

Α.ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ- ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

(ποιες διαστάσεις του θέματος θα προσεγγίσετε, έως 100 λέξεις) :

--

Β. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ (τι επιδιώκετε να μάθουν, έως 100 λέξεις)

--

Γ. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ : (έως 100 λέξεις)

--

Δ.ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ- ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΜΗΝΑΣ ΕΝΑΡΞΗΣ:

--

Ε. ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ— ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ:

Αριθμός προβλεπόμενων επισκέψεων .....

1)
2)

ΣΤ. ΠΕΔΙΑ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΩΝ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ)

--

Ζ. ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΧΥΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ:

--

Ε. ΚΑΤΑΓΡΑΨΤΕ ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΤΗΝ ΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ

(20- 25 ΔΙΩΡΑ). Η χρονική εξέλιξη του προγράμματος (διερεύνηση θέματος, επεξεργασία, υλοποίηση δράσεων, επισκέψεων, παρουσίαση κλπ)

1^{ος} ΜΗΝΑΣ	
2^{ος} ΜΗΝΑΣ	
3^{ος} ΜΗΝΑΣ	
4^{ος} ΜΗΝΑΣ	
5^{ος} ΜΗΝΑΣ	

ΠΡΟΣΟΧΗ: Για την έγκριση του προγράμματος μαζί με το έντυπο υποβάλλονται και

1. Κατάσταση με το ονοματεπώνυμο των μαθητών/τριών της ομάδας, την τάξη και το τμήμα/τμ. ειδικότητάς.

2. Αντίγραφο της πράξης του συλλόγου

Ο/Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

Ο/Η ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ/ΝΤΡΙΑ

Παράρτημα 2

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ

α. Μαθαίνω για τη ζωή

Υγεία

- Η Υγεία ως πολιτισμικό και κοινωνικό αγαθό
- Διαπολιτισμικές Προσεγγίσεις στην Υγεία και την Ασθένεια
- Εξαρτησιογόνες Ουσίες (καπνός, αλκοόλ, ναρκωτικά)
- Ασθένειες: AIDS, ηπατίτιδα Β, Μεσογειακή αναιμία, καρδιαγγειακά νοσήματα, ασθένειες στο εργασιακό περιβάλλον, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, καρκίνος
- Στοματική υγιεινή
- Υγιεινή διατροφή
- Ατυχήματα και Ασφάλεια
- Πρώτες Βοήθειες
- Εθελοντισμός και Υγεία: Αιμοδοσία, Προσφορά ιστών και Οργάνων

Ψυχική Υγεία

Κοινωνική Συναισθηματική ανάπτυξη:

- Συναισθηματική και Ψυχοκινητική Ανάπτυξη – Αντιμετώπιση Προβλημάτων
- Αυτοεκτίμηση, Αυτοσυναίσθημα – Ανάπτυξη Δεξιοτήτων
- Αξίες ζωής (Σεβασμός, αγάπη, ειρήνη, συνεργασία, υπευθυνότητα, ανεκτικότητα, ελευθερία, τιμιότητα, ευγένεια, προσφορά)
- Διαπροσωπικές Σχέσεις
- Διαφυλικές σχέσεις – Σεξουαλική Αγωγή
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων για αντιμετώπιση του άγχους και του φόβου
- Αντιμετώπιση πένθους
- Εφηβεία, συμπεριφορές και αντιλήψεις
- Εξαρτήσεις (ναρκωτικά, αλκοόλ, κάπνισμα, ηλεκτρονικά μέσα, τυχερά παιχνίδια, κλπ)

Υγεία, Ιστορία και Τέχνη

- Μυθολογία, Ιστορικές Αντιλήψεις για την υγεία, Έθιμα, δοξασίες και λαογραφικά στοιχεία
- Μνημεία, Έργα και αρχαιολογικοί χώροι (π.χ. προσωποποιήσεις Υγείας, Ασκληπιεία, Αμφιαράεια κ.ά.)

Υγεία και Λογοτεχνία

- Ζητήματα σωματικής/ ψυχικής υγείας και ποιότητας ζωής στην μυθιστοριογραφία και την ποίηση

β. Αγωγή του Ενεργού Πολίτη

Ανθρώπινα Δικαιώματα – Δημοκρατία

- Προβλήματα Φτώχειας, Αναλφαβητισμού κ.ά
- Δημοκρατικά δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη, δικαιώματα του παιδιού
- Διαφορετικότητα
- Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών
- Ισότητα φύλων
- Ρατσισμός, ξеноφοβία

Ποιότητα Ζωής

- Κατοικία, Υγιεινή και Ασφάλεια
- Ποιότητα ζωής στο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον - Έκθεση σε τοξικές ουσίες
- Φυσική Ζωή, άσκηση και υγιεινός τρόπος διαβίωσης
- Διατροφικές συνήθειες και μεταλλαγμένα τρόφιμα

- Επιπτώσεις στην υγεία από την έκθεση στα φυτοφάρμακα
- Εθελοντισμός
- Πολιτική Προστασία: Πρόληψη και αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων/ Σεισμοί, πλημμύρες, πυρκαγιές

Κυκλοφοριακή Αγωγή

- Οδική συμπεριφορά πεζών και οδηγών
- Οδική συμπεριφορά μαθητών/τριών: οι μαθητές/τριες ως οδηγοί και ως επιβάτες – διαμόρφωση κυκλοφοριακής συνείδησης
- Οδική Ασφάλεια

Αγωγή του καταναλωτή

- Αγωγή του καταναλωτή και οικονομία
- Αγωγή του καταναλωτή και κοινωνία
- Πληθυσμιακές μετακινήσεις και κατανάλωση
- Υγεία και κατανάλωση
- Ανάλυση προτύπων κατανάλωσης κ.ά.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

Στο πλαίσιο της υλοποίησης προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας στα Γυμνάσια, ΓΕΛ και ΕΠΑΛ της χώρας, είναι δυνατόν να αναπτυχθούν δράσεις, που σχετίζονται με τους παρακάτω θεματικούς άξονες:

Α. ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΖΩΗΣ : ανάπτυξη στρατηγικών για τη λήψη αποφάσεων, απόκτηση δεξιοτήτων για τη διαχείριση του άγχους, διαχείριση του χρόνου και των προκλήσεων της μαθητικής ζωής, καλλιέργεια αυτοεκτίμησης, βελτίωση δεξιοτήτων επικοινωνίας στις προσωπικές, κοινωνικές και ακαδημαϊκές σχέσεις, σύνταξη βιογραφικού σημειώματος, τρόποι αναζήτησης απασχόλησης, παρουσία & συμπεριφορά σε μια συνέντευξη επιλογής, ενεργός πολίτης - εθελοντισμός, προκαταλήψεις – στερεότυπα, θετικά πρότυπα στη σύγχρονη κοινωνία, εντοπισμός και αξιοποίηση πηγών πληροφόρησης, σύγχρονες μορφές της πληροφορίας και επικοινωνίας.

Β. ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ/ ΤΟΜΕΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ: περιγραφές επαγγελμάτων (επαγγελματικές μονογραφίες), επαγγέλματα που χάνονται, επαγγέλματα που αναπτύσσονται, ισότητα ευκαιριών απασχόλησης, ισότητα των δύο φύλων, εργασία και άτομα με αναπηρία, νέοι και ανεργία, πράσινα επαγγέλματα, πράσινη επιχειρηματικότητα, βιολογικές μονάδες καλλιέργειας, αγροτουριστικές μονάδες, ευέλικτες μορφές απασχόλησης.

Γ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ – ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ: Εκπαιδευτικά συστήματα στην Ελλάδα και Ευρώπη (Γυμνάσιο – ΓΕΛ – ΕΠΑΛ – ΟΑΕΔ – ΙΕΚ – ΑΕΙ - ΕΑΠ), εκπαιδευτικές επιλογές – επαγγελματικές προοπτικές, δρόμοι μετά το Γυμνάσιο, Δια Βίου Μάθηση & Κατάρτιση, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, εκπαίδευση ενηλίκων, σχολεία 2^{ης} ευκαιρίας, μεταλυκειακό έτος – τάξη μαθητείας.

Δ. ΣΠΟΥΔΕΣ & ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ : Επαγγελματικά δικαιώματα εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διαπολιτισμική επικοινωνία/ρατσισμός, ο ΣΕΠ σε χώρες της ευρώπης, κινητικότητα μαθητών/τριών – φοιτητών/τριών στην Ε.Ε., επαγγελματική κινητικότητα, αναγνώριση τίτλων εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προσόντων.

Ε. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ: Ανάπτυξη δεξιοτήτων επιχειρηματικότητας, από τη σύλληψη μιας ιδέας μέχρι το στήσιμο μιας επιχείρησης, ανάλυση των χαρακτηριστικών μιας επιχείρησης στην πόλη μου, επιχειρήσεις που χάνονται, βιωσιμότητα επιχειρήσεων στη σύγχρονη κοινωνία, δομή και οργάνωση επιχειρήσεων, ενεργός συμμετοχή των μαθητών/τριών στο κοινωνικοοικονομικό γίνεσθαι με βάση τις αρχές της αειφορίας, η ευθύνη της επιχείρησης προς το κοινωνικό σύνολο, συνεταιρισμοί.

ΣΤ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ: Θεματική με αντικείμενο την προβολή της πολιτισμικής ή επιστημονικής κληρονομιάς της περιοχής των μαθητών/τριών, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο των Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας.

-Σκοπός-Γενικό πλαίσιο: Να σχεδιάσουν οι μαθητές/τριες, από κοινού με τον/την υπεύθυνο/η εκπαιδευτικό, ένα πρόγραμμα που θα έχει ως κεντρικό στόχο να διερευνήσει και να αξιοποιήσει τις πολιτισμικές, φυσικές ή άλλες ιδιαιτερότητες της αντίστοιχης περιοχής (σε μια στοχευμένη προσέγγιση της τοπικής ιστορίας) και να μελετήσει τα επαγγέλματα που χαρακτηρίζουν την επαγγελματική φυσιογνωμία της περιοχής τους (συγχρονικά και διαχρονικά).

-Μορφή-Περιεχόμενο: Το πρόγραμμα θα μπορεί να διαμορφώνεται κατά περίπτωση αλλά θα πρέπει σταθερά να συμπεριλαμβάνει θεωρητικό και πρακτικό μέρος, έρευνες και συγκεκριμένα παραδοτέα (έκθεση, ερευνητικά αποτελέσματα, κλπ).

Τα προγράμματα εποπτεύουν οι Υπεύθυνοι/ες ΣΕΠ, με τη δυνατότητα υποστηρικτικής συμβολής του Σχολικού Συμβούλου, τοπικών φορέων (π.χ. επιστημονικών ή επαγγελματικών φορέων, πανεπιστημιακών, κλπ).

-Παραδείγματα:

Μελετούμε τα φυσικά χαρακτηριστικά της περιοχής μας, σε συνάρτηση με επαγγέλματα που σχετίζονται με αυτά, π.χ:

1-Ο Όλυμπος, η φυσιογνωμία του και τα επαγγέλματα που αναπτύσσονται «στη σκιά του» (δασοπόνοι, φυσιοδίφες, μελισσοκόμοι, υλοτόμοι, κλπ)

2-Το Μεσολόγγι, η λιμνοθάλασσα και οι παραδοσιακές μορφές επαγγελματικής απασχόλησης (ψαράδες, εργαζόμενοι στις αλυκές, παραγωγοί τοπικών προϊόντων, κλπ)

3-Ο αρχαιολογικός χώρος του Δίου και τα επαγγέλματα που μπορεί να στηρίξει (αρχαιολόγοι, αρχαιοφύλακες, ξεναγοί, τουριστικοί πράκτορες, φωτογράφοι, επαγγέλματα εστίασης, κλπ)

Τέλος, σε περίπτωση που υπάρχουν οι σχετικές δυνατότητες, τα σχολεία που αναπτύσσουν τέτοια προγράμματα μπορούν να συνεργάζονται με σχολεία από άλλες περιοχές της χώρας και να αλληλοπροβάλλουν τις εργασίες τους, προωθώντας την αλληλογνωριμία και αναπτύσσοντας την επικοινωνία και την συνεργασία μεταξύ τους.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αειφόρο Σχολείο - Αυλή σχολείου

Οι πηγές ενέργειας στο σχολείο και η συμπεριφορά της σχολικής κοινότητας για εξοικονόμηση ενέργειας, Πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση της ποιότητας των σχέσεων των μελών της σχολικής κοινότητας και του περιβάλλοντος στο σχολείο, Η σήμανση για την καθαριότητα, Η φροντίδα και η ευθύνη για την αυλή και την αίθουσα, ...Οραματίζομαι το σχολείο του μέλλοντος... κ.α.

Αειφόρος κατοικία

Σχεδιασμός κτηρίων, οικισμών, πόλεων μέσα στη φέρουσα ικανότητα του πλανήτη, Βιοκλιματική αρχιτεκτονική, Ασφάλεια & επικινδυνότητα υλικών π.χ. επίπλων, ελαιοχρωμάτων, κλπ.

Ενεργειακό ζήτημα -Οικολογικό / Ενεργειακό αποτύπωμα στο σχολείο και στο σπίτι

Οι καθημερινές μας μετακινήσεις, Οι μεταφορές, Οι εναλλακτικές μορφές ενέργειας για θέρμανση-ψύξη, Τι ξοδεύουμε για ενέργεια, κλπ.

Τοπικό Περιβάλλον : το σπίτι, το σχολείο, η κοινότητα

Γνωριμία με το τοπικό οικοσύστημα, Η διαχείριση απορριμμάτων στη πόλη που ζω, Η προσωπική και συλλογική ευθύνη της διατήρησης του πράσινου στο άμεσο περιβάλλον, Οι δραστηριότητες και καθημερινές συνήθειες που επηρεάζουν την φέρουσα ικανότητα σε άλση, δάση, παραλίες, κλπ.

Ελεύθεροι χώροι: Αξιοποίηση – Διαμόρφωση - Προστασία

Παιδικές Χαρές - Χώροι άθλησης – ψυχαγωγίας, Καταλληλότητα των χώρων ως προς την καθαριότητα, τα υλικά, την φροντίδα, την εθελοντική προσφορά στον έλεγχο και τη διατήρησή τους, Υιοθετώ και προστατεύω ένα άλσος, μία παραλία του τόπου μου.

Διατήρηση και προστασία αστικού και περιαστικού πρασίνου

Αλλαγή χρήσεων γης (Αστυφιλία και ανεργία, Οικολογική επιβάρυνση, Η σημασία του κτηματολογίου στην διαχείριση των χρήσεων γης).

Βιοτεχνολογικές Εφαρμογές και Περιβάλλον

Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί (ΓΤΟ) : Παραγωγή τροφής από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς (Υβρίδια, Άγριες ποικιλίες φυτών, Γενετικά τροποποιημένα φυτά, Επιπτώσεις των ΓΤΟ στο περιβάλλον, την υγεία, την οικονομία, την κοινωνία), Παραδοσιακές τοπικές καλλιέργειες και η σχέση τους με την τοπική οικονομία και το περιβάλλον.

Διαχείριση Φυσικών Πόρων

- Εντατικές μορφές εκμετάλλευσης φυσικών πόρων
- Δάση, Αποδάσωση, διάβρωση εδαφών
- Υδάτινοι Πόροι
- Γεωργία, Κτηνοτροφία, Υπερεκμετάλλευση – η σχέση οικονομίας και προστασίας του τοπικού περιβάλλοντος, Ανάδειξη τοπικών παραδειγματικών χρήσεων γης οικονομικής κλίμακας με σεβασμό στα περιβάλλον

Η έννοια της Διατήρησης του Φυσικού Περιβάλλοντος

- Οικοσυστήματα : Δομή και λειτουργία χερσαίων και υδατικών οικοσυστημάτων
- Βιοποικιλότητα: Απειλούμενα είδη – προστατευόμενες περιοχές

Η έννοια της Υποβάθμισης του Περιβάλλοντος

- Ατμόσφαιρα - Ρύπανση του αέρα φαινόμενο θερμοκηπίου, Τρύπα όζοντος
- Ρύπανση υδάτων
- Ρύπανση εδαφών
- Ραδιενεργός ρύπανση
- Απόβλητα και Διαχείριση των απορριμμάτων

Περιβαλλοντικοί Κίνδυνοι

- Κλιματικές Αλλαγές
- Φυσικές καταστροφές και ανθρώπινη παρέμβαση
- Περιβάλλον και πόλεμος

Χώρος, Οργάνωση και Χρήση

- Αστικά περιβάλλοντα: Αστική ανάπτυξη, χρήσεις, αστικό και περιαστικό πράσινο, Οδικά δίκτυα, Ηχητική ρύπανση, Περιβάλλον σχολικών και εσωτερικών χώρων
- Οικιστική ανάπτυξη, Δημόσιος χώρος και περιβάλλον
- Φυσικό Περιβάλλον, Σχεδιασμός του διαθέσιμου χώρου, Αγροτική ανάπτυξη, Τουρισμός, Εναλλακτικός και οικολογικός τουρισμός, Υιοθεσίες περιοχών
- Περιβάλλον και Μνημεία, Αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικοί τόποι
- Τοπίο και κατοίκηση, Υποβάθμιση του τοπίου
- Γεωλογικά μνημεία και μνημεία της φύσης

Ανθρωπογενές Περιβάλλον – Παράμετροι & Υποβάθμιση

- Περιβάλλον και Επικοινωνία: Μονοπάτια- φυσικές διαδρομές, Μεταφορές, συγκοινωνίες
- Περιβάλλον και Ιστορία: Τοπική ιστορία, Ιστορία μετακινήσεων, Φυσική ιστορία, Ιστορία πόλεων και αγροτικών εγκαταστάσεων, Φυσικά Στοιχεία: Μυθολογία, Λαογραφία
- Το Περιβάλλον ως πηγή έμπνευσης και πεδίο διαλόγου: Περιβάλλον και Τέχνη

- Το περιβάλλον ως έκθεμα: Μουσεία φυσικών επιστημών και τεχνολογίας, φυσικής ιστορίας, Συλλογές εκθέματα, Περιβαλλοντικά στοιχεία σε συλλογές, Μόνιμες και περιοδικές εκθέσεις μουσειακών οργανισμών
- Το περιβάλλον ως αφήγηση: Η φύση και τα περιβαλλοντικά ζητήματα στη λογοτεχνία
- Περιβάλλον, Αντιλήψεις και Ιδέες:
  - Φύση και Θρησκεία
  - Περιβαλλοντική Ηθική
  - Δημοκρατία, Περιβαλλοντικές δράσεις και περιβαλλοντική συνείδηση
  - Καταναλωτισμός και Περιβάλλον
- Το Περιβάλλον ως πεδίο συνάντησης των πολιτισμών – Διαπολιτισμικές Αναφορές

Ποιότητα Ζωής

- Καταλληλότητα-επικινδυνότητα υλικών και κατασκευών
- Ασφάλεια στο σχολείο και στο σπίτι σε σχέση με τα αντικείμενα
- Υλικά φιλικά προς το περιβάλλον-Τρόποι προφύλαξης
- Βιομηχανική ρύπανση –Γεωργική ρύπανση
- Βαρέα μέταλλα - Εντομοκτόνα - Φυτοφάρμακα - Βιοσυσσώρευση
- Ηλιακή ακτινοβολία. Ηλεκτρομαγνητικές ακτινοβολίες
- Ηχορύπανση - Ένταση ήχου - Χάρτης θορύβου
- Κρυμμένη ρύπανση: Άρρωστα κτίρια - Ρύπανση εσωτερικών χώρων: συστήματα καύσης, κάπνισμα, κατασκευαστικά υλικά, ραδιενεργό ραδόνιο, υλικά καθαριότητας

Ανθρώπινα Δικαιώματα – Δημοκρατία

Προβλήματα Φτώχειας, Αναλφαβητισμού, Δημοκρατικά δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη & του παιδιού, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών, Ισότητα φύλων, Ρατσισμός, ξενοφοβία κ.ά.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Η θεματολογία των πολιτιστικών προγραμμάτων εκτείνεται σε ένα ευρύτατο φάσμα τομέων πολιτισμού και τεχνών (χορού, θεάτρου, μουσικής, εικαστικών τεχνών, κλπ.). Ενδεικτικά ένα πολιτιστικό πρόγραμμα μπορεί να αναπτυχθεί στους παρακάτω θεματικούς τομείς και αντίστοιχες δράσεις:

Πολιτιστική κληρονομιά

Παραδείγματα: Λαογραφία/ Υλικός και άυλος πολιτισμός (ήθη, έθιμα, τελετουργίες, παραδόσεις, ενδυμασία, παιχνίδια/ το λάδι, το στάρι, το ψωμί το κρασί, το μέλι από την αρχαιότητα ως σήμερα: λαϊκές παραδόσεις, τέχνη, παραδοσιακή επεξεργασία και οικονομία. Λαϊκή μουσική παράδοση. Λαϊκά παραμύθια. Το δέντρο/ ο άνεμος/ η θάλασσα/ τα ζώα μέσα από τη λαϊκή παράδοση. Λαϊκή αρχιτεκτονική – νεότερη και σύγχρονη αρχιτεκτονική. Παλιά επαγγέλματα: Καταγραφές και μαρτυρίες. Πολιτισμός της διατροφής: λαϊκή παράδοση/ παραμύθια/ συνταγές/ συνήθειες, ιστορία. Καθημερινά αντικείμενα: ιστορία και εξέλιξη κ. ά.

Ανθρώπινα δικαιώματα – δικαιώματα του παιδιού, διαπολιτισμικές προσεγγίσεις, ρατσισμός, ετερότητα, εκπαίδευση στη δημοκρατία, σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα

- Πρόσφυγες, μετανάστες, χτες και σήμερα
- Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα / Δικαιώματα του παιδιού
- Εκπαίδευση στη Δημοκρατία και τον διάλογο, ανάπτυξη δεξιοτήτων του ενεργού πολίτη
- Εθελοντισμός και αλληλεγγύη
- Πολιτισμική πολυμορφία
- Πόλεμος και ειρήνη

Παραδείγματα: Τα ανθρώπινα δικαιώματα/ τα δικαιώματα του παιδιού μέσα από τις τέχνες, τη λογοτεχνία, τις μαρτυρίες, τον κινηματογράφο, τον τύπο... Ετερότητα και αποδοχή (αναπηρία, φύλο, καταγωγή κ.λπ). Εκπαίδευση στη δημοκρατία, τον σεβασμό του άλλου και την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κοινωνική συμβίωση – επικοινωνία, διαπολιτισμικός διάλογος. Μετανάστευση/ ξενιτιά: χτες, σήμερα. Η διαφορετικότητα μέσα από την παιδική λογοτεχνία/ τον κινηματογράφο. Ο ξένος μέσα από το παιδικό βιβλίο /το παραμύθι /το τραγούδι. Μύθοι και παραδόσεις των λαών. Η καθημερινή ζωή στους τόπους καταγωγής των παιδιών της τάξης. Παιχνίδια του κόσμου. Πρωτοχρονιές/ άλλες γιορτές στον κόσμο. Μάσκες (τελετουργικές, αποκριάς κ.α.). Θρησκείες του κόσμου. Γλώσσες. κ.ά.

Αειφορία και πολιτισμός

Προαγωγή των τεχνών και του πολιτισμού στο αειφόρο σχολείο. Δικαίωμα στην έκφραση. Προαγωγή των χαρακτηριστικών/δεξιοτήτων του ενεργού πολίτη και της Δημοκρατίας. Επίλυση κρίσεων μέσω των τεχνών Το σχολείο ως κοινότητα: έκφραση, πολιτισμός της συνεργασίας, συμμετοχή και δράση. Το σχολείο συναντά την κοινότητα.

Προώθηση της ανάγνωσης, Φιλαναγνωσία, Δημιουργική γραφή, Δημιουργία και λειτουργία σχολικής βιβλιοθήκης

Παραδείγματα: Φιλαναγνωστικές δραστηριότητες γύρω από αναγνώσεις λογοτεχνικών βιβλίων. Προσέγγιση του έργου συγγραφέων. Θεματικές προσεγγίσεις μέσα από βιβλία (π.χ. φίλιες, ετερότητα, ιστορίες της θάλασσας, οικογένεια, παιδί και παιχνίδι, αθλητισμός κ.ά.). Λέσχη ανάγνωσης. Ποίηση και δημιουργία. Συγγραφή ιστοριών με αφορμή ένα θέμα, ένα βιβλίο. Δημιουργικές αναγνώσεις λογοτεχνίας. Κόμικς

Μαθητικός τύπος, μαθητικό ραδιόφωνο

Μαθητικός τύπος – δημοσιογραφικός λόγος. Έκδοση εφημερίδας ή περιοδικού σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή. Δημιουργία ραδιοφωνικών εκπομπών (European School Radio). Σύνδεση της σχολικής ζωής και των σχολικών δραστηριοτήτων με την επικαιρότητα, τα τοπικά και παγκόσμια γεγονότα κ.α.

Θέατρο /είδη θεάτρου

Παραδείγματα: Γνωριμία με τα είδη και την ιστορία του θεάτρου. Το θέατρο στον κόσμο. Το θέατρο στην αρχαιότητα. Σύγχρονες παραστατικές τέχνες. Θεατρικό εργαστήρι. Θεατρική παράσταση. Θέατρο ντοκουμέντο. Θέατρο σκιών. Κουκλοθέατρο. Ανάπτυξη παραστατικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών. Δημιουργία θεατρικού κειμένου και παράστασης (σκηνικά, κουστούμια, μάσκες, εργαστήριο κουκλοθεάτρου ή θεάτρου σκιών) κ.ά.

Μουσική – χορός

Παραδείγματα: Μουσικό εργαστήρι – συγκρότηση χορωδίας. Γνωριμία με είδη μουσικής. Γνωριμία με την ιστορία της μουσικής. Γνωριμία με μουσικά κινήματα. Μουσική και εικαστικές τέχνες - λογοτεχνία. Διαπολιτισμικές προσεγγίσεις μέσα από τη μουσική των λαών (εθνομουσικολογία). Πειραματική Μουσική. Γνωριμία με μουσικά όργανα (αρχαία, παραδοσιακά κ.λπ.) και κατασκευή. Χορευτικό εργαστήρι. Ο χορός στον κόσμο, τελετουργίες. Ιστορία / εξέλιξη του χορού. Παραδοσιακοί χοροί. Σύγχρονος Χορός και Λογοτεχνία /εικαστικές τέχνες. Χορός και κοινωνικά προβλήματα. Χοροθέατρο κ.ά.

Εικαστικά, εικαστικές τέχνες

Παραδείγματα: Εικαστικό εργαστήρι. Δημιουργία μαθητικού εργαστηρίου σε κάποιο τομέα εικαστικής έκφρασης (πηλοπλαστική, δημιουργίες από χαρτί, arte povera κ.ά.) Μυθολογία και τέχνη. Το παιδί/η μητέρα/ η θάλασσα/ το δέντρο κ.ά., στην τέχνη. Όψεις της ιστορίας μέσα από την τέχνη. Αισθητική παρέμβαση στον σχολικό χώρο. Ιστορία / κινήματα της αρχιτεκτονικής. Δημιουργοί και το έργο τους. Μελέτη και συλλογή στοιχείων σχετικά με εικαστικά κινήματα (ιμπρεσιονισμός, εξπρεσιονισμός κ.λπ.) και τεχνοτροπίες. Από την τέχνη στη δημιουργική γραφή κ.ά.

Εικόνα: φωτογραφία, κινηματογράφος, κινούμενη εικόνα

Παραδείγματα: Τοπική ιστορία, επαγγέλματα κτλ. μέσα από φωτογραφίες. Κινούμενα σχέδια: εξέλιξη, τεχνικές, σύνθεση. Όμιλος φωτογραφίας. Φωτογραφικές διαδρομές. Η τέχνη και η τεχνική της φωτογραφίας. Κινηματογράφος: αφιερώματα σε σκηνοθέτες ή διάφορα θέματα (το παιδί στο κινηματογράφο, παραδοσιακά επαγγέλματα, σχολεία εδώ κι αλλού, δικαιώματα του παιδιού κ.ά.) Οργάνωση και λειτουργία κινηματογραφικής λέσχης. Δημιουργία μιας ταινίας μυθοπλασίας ή ντοκιμαντέρ. Αποκωδικοποίηση, κωδικοποίηση και δημιουργία μηνυμάτων λόγου και εικόνας κ.ά.

Τοπική ιστορία, ιστορία και πολιτισμός, Μυθολογία

Παραδείγματα: Μαρτυρίες και προφορική ιστορία. Η ιστορία μου, οι ιστορίες μας (οικογενειακή ιστορία – νεότερη ιστορία μέσα από οικογενειακά τεκμήρια και αφηγήσεις). Ιστορικές περίοδοι μέσα από την τέχνη και τη λογοτεχνία. Αρχαιολογία. Από την αρχαία στη σύγχρονη πόλη καθημερινή ζωή, (κοινωνική σύνθεση, ψυχαγωγία, καλλιτεχνική παραγωγή...). Εξέλιξη του πολιτιστικού τοπίου. Πολιτιστικές διαδρομές. Σχολικά κτίρια με ιστορία. Μυθολογία στην τέχνη, τοπική μυθολογία, μυθολογία και ιστορία, μυθικά πλάσματα, μυθολογία και φύση κ.ά.

Μουσειακή αγωγή

Τρόποι προσέγγισης ενός μουσείου ή άλλου χώρου πολιτισμικής αναφοράς. Θεματικές διαδρομές από μουσείο σε μουσείο. Με αφορμή ένα έκθεμα/ μια έκθεση, έρευνα και προσέγγιση μιας περιόδου/ κοινωνίας/ενός θέματος. Ελεύθεροι χώροι και έκφραση. Αρχαιολογικοί χώροι και ανασκαφές/ Μνημεία/ Βιομηχανική κληρονομιά. Υιοθεσία αγάλματος, μνημείου, οικιστικού συνόλου, αρχιτεκτονήματος, αρχαιολογικού πάρκου κ.ά.

Άλλα θέματα, παραδείγματα:

Ρητορική, ρητορικοί όμιλοι, επιχειρηματολογία

Φιλοσοφία, φιλοσοφία με παιδιά, φιλοσοφία στην αρχαιότητα, σύγχρονα φιλοσοφικά ρεύματα, φιλοσοφία των επιστημών, η έννοια του χρόνου, η φιλοσοφία στην καθημερινή ζωή κ.α.

Πολιτιστικά Προγράμματα και Τ.Π.Ε.: Δημιουργία ιστοσελίδας με θέματα πολιτισμού, ψηφιακές αφηγήσεις, ψηφιακά παιχνίδια, ψηφιακή τέχνη

Πνευματικά Δικαιώματα

Γέννηση και εξέλιξη της γραφής - ιστορία της γραφής και της τυπογραφία

Ταξίδι/ όψεις της καθημερινότητας στην αρχαία Ελλάδα /στη βυζαντινή Ελλάδα/στα νεώτερα χρόνια

Παιχνίδι

Τεχνολογικά επιτεύγματα

Επιστήμες και τέχνες

και άλλα πολιτιστικά θέματα.